

Werken en reizen in Guatemala – een bijzondere ervaring

Natuurlijk maak je een voorstelling van het werken en reizen in dit land. En dat het indruk zou maken, had ik ook wel gedacht. Maar zoveel indruk...

De eerste twee weken gewerkt. Een huis bouwen voor een familie in twee weken, kan dat? Ja, dat kan. Maar dan moet ik wel vertellen wat 'huis' hier betekent. Toen we eindelijk maandagochtend om 08.00 uur bij 'ons' bouwproject aankwamen, bleek het bestaande huis geheel uit metalen golfplaten te bestaan. Aan elkaar gespijkerd en deels aan palen (nog te zien dat dit bomen waren) maar uiterst gammal en na iedere windhoos moest er wel weer ergens een spijker bij of een touwtje aangetrokken worden. De familie bestaat uit 9 mensen: de ouders en 7 kinderen, waaronder 2 tweelingen! Ze zijn allemaal even mooi... Ze leven met zijn negenen in een kamer van 3 x 4 meter met 3 bedden... Hoe de bedden verdeeld zijn, weten we niet, maar een bed is ook maar 1.20 breed, dus dat het krap is spreekt voor zich. De vloer is gewoon grond en spoelt bij iedere regenbui alle kanten op. Op het erf staat een keuken van golfplaten met een houtgestookte oven, die enorm blijkt te roken en walmen (luchtwegeninfecties is hier ziekte nummer 1). Sanitair is een gat in de grond met ... je raadt het al: een golfplaat ervoor. De familie heeft een droom: een kamer van stenen bouwen. En na veel sparen en hard werken komt het er. Er komt zelfs meer: de familie kan (mede door de inbreng van Commundo) 3 kamers bouwen. En dan gaan we aan de slag, we staan te popelen!

Drie bouwvakkers, waaronder een voorman, doen het werk en geven ons opdrachten. In het begin voorzichtig, maar als ze zien dat wij ons mannetje staan krijgen we steeds meer en zwaardere klussen. Bovendien mogen we alles proberen! Nou, metselen is leuk, maar het valt echt niet mee... Dus graven wij geulen voor de fundering, scheppen zand, cement en stenen door elkaar (nog even had ik gehoopt dat er een betonmolen kwam, maar nee... ook dat waren wij..), sjouwen emmers cement naar de bouwplaats en brengen in twee weken tijd alle honderden stenen (B2 blokken) naar het terrein. Ook mogen we gaten in stenen hakken. Als er een kapot gaat, hebben we danig de p in, maar al gauw blijkt dat dit bij de professionals ook gebeurt... pff.

Het gezin is geweldig. De vader buffelt als een waanzinnige aan zijn huis. Ik heb de indruk dat hij 's nachts niet of weinig slaapt, want telkens als we de volgende morgen komen is er een heleboel gedaan. De kinderen zijn geweldig. De meisjes kunnen alles: koken, wassen, strijken als moeder er niet is. De jongens (vooral de oudste van 11) kopieert het gedrag van zijn vader en de bouwvakkers en doet alles na wat zij kunnen. Geweldig! Daardoor aangestoken gaat de tweeling van 7 met zijn tweeën aan een emmer sjoeren. En ja! Het lukt. Ze brengen emmertjes cement en stenen naar binnen, tong uit de mond, geweldig! Ook mamma doet mee als ze even tijd heeft, ze heeft onze bouwhandschoenen aan die veel te groot zijn voor haar kleine, smalle handen. Ongelooflijk, zo lopen wij hier met het hele gezin hun nieuwe onderkomen te bouwen! Het is echt zo ontroerend en prachtig tegelijk! Dan gaat mamma tortilla's bakken op haar houtoven. Een enorme walm om ons heen, maar ach, dat hoort er bij. Deze tortilla's zijn de lekkerste die ik ooit op heb! Wat ongelooflijk vervelend dat ik de taal niet goed beheers, er is zoveel te vertellen aan elkaar! Hoe prachtig ik de kinderen vind en het feit dat het hele gezin meewerkt. Maar ook de harmonie in het gezin. Hier kunnen 4 of 5 kinderen met één vrachtauto uren zoet zijn. En als er wiel afloopt, hebben ze de grootste pret! Dat wordt repareren en ze blijken enorm vindingrijk. In Nederland was die auto al lang weggegooid of het middelpunt van ruzie geworden...

De dagen zijn lang: we werken van 8.00 tot 16.00 uur, maar moeten ook een uur reizen. De kippenbus is een ervaring op zich. Eerst gaan alle manden, fruit, schalen en wat dies meer zij het dak op. Dan vult de bus zich en blijken de tweepersonsbanken telkens door drie mensen bezet te worden. We zitten helemaal klem! Daartussen staan tientallen mensen en het is echt een handigheid om je tijdig uit de bus te werken... De mensen vinden ons wel bijzonder en maken vaak een praatje. Leuk.

De avonden zijn er voor de ontspanning: lekker eten, niets doen of ... salsales! Nou, dat valt niet mee met die strakke heupen van ons. Geen gezicht en dan op die grote platte schoenen.. de foto's liegen er niet om.

Mijn verjaardag wordt op Guatemalteekse manier gevierd. Ik ontvang eerst een knaloranje T-shirt met op de voorkant (in het Spaans) 'Ik ben 18' en op de achterkant 'met 27 jaar ervaring'. Hahaha! En een grote sjerp van bloemen en zo moest ik door de stad lopen... geestig. Het gezin heeft de namen op mijn shirt gezet, wat een kostbaar shirt! De bouwbaas tekende er een huisje bij, dus een mooi

aandenken. Daarna moest ik geblinddoekt een papieren pop kapot slaan, waar tientallen snoepjes en lollies uitvielen. Aansluitend keihard vuurwerk! En dan priklimonade... erg leuk. Ik kreeg een Bob de Bouwer pop cadeau, geweldig!

Ook de diarree en het overgeven is helaas niet aan me voorbij gegaan. De hygiëne is hier nu eenmaal anders. Wel makkelijk hoor, want er zijn geen toiletten op de bouwplaats, dus telkens snel de bosjes in...ben je altijd op tijd...

De kinderen zijn gek op mijn digitale camera (en op mij natuurlijk), ze vinden het maar gek dat ze zichzelf zien. Na een paar dagen begint iedereen aan ons te wennen en worden er grapjes gemaakt. Vanmorgen moesten we gaten in stenen hakken. Hoeveel? vroeg ik. "Honderd" zei de voorman. Ik keek hem met grote ogen aan. "Honderd?", toen begon hij hard te lachen, gemeen hoor, je doet er namelijk 6 per uur...

Het weer is geweldig, elke dag 25 graden, heerlijk. Het is regenmaand, dus af en toe valt er een bui. Meestal duurt dat een kwartiertje. Dan schuilen we met zijn allen in de stal van het paard. We zitten dan stilletjes te kijken en het water klettert gezellig op de golfplaten. Het is zo knus! In de pauzen leggen de mannen kaarten of leren ons spelletjes. Wij doen boter, kaas en eieren en dan blijkt dat zij een uitgebreidere versie kennen, die je niet met x en 0 speelt, maar met verschillende kleuren steentjes. Leuk! Dat hoeft tenminste niet in de koffer..

Eens in de zoveel tijd gaat vader de bergen in om vruchten te halen, die plukt hij in het wild. De kinderen eten dan een paar dagen achter elkaar heel veel fruit. Ook wij krijgen verse abrikozen, ananas en meloen, het fruit is hier zo heerlijk door alle zon.

Op een dag stond ik oog in oog met een af andere gekke Guatemalteek met een geweer onder zijn arm. Verlopen kop, twee tanden in zijn mond en die vroeg of ik iemand gezien had met blablabla. Ik maar gauw gezegd 'Sorry, niet gezien' en snel weer naar mijn gezin toe. Daar kwamen de bouwvakkers mij al te hulp, ze letten heel goed op je. Het was een dief, zeiden ze. Alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. We mogen niet eens samen rondlopen, dan sturen ze altijd een van de kinderen mee. Nee, veilig is het hier niet.

Een paar van onze collega's (onder hen zijn wat leerkrachten) geven les op schooltjes. Veel kinderen krijgen geen onderwijs, omdat zij moeten werken of hun ouders helpen. Dus heeft Commundo educatieve programma's opgezet: in een huis waar een kamer vrij is, krijgen 20 kinderen van 2 tot 7 les. Er is een betaalde leerkracht en verder doen de vrijwilligers veel. Ik heb een van de schooltjes bezocht: het was zo apart. Een geschreeuw!! Moet je nagaan: 20 kinderen van 1,5 tot 7 jaar in een piepklein klaslokaaltje van 3 bij 2,5 en een klein erfje ervoor.

Wel leuk, want ze gingen met de juf liedjes voor de gasten zingen. Huppen met de heupjes en de kontjes, erg grappig. Later heb ik van vouwblaadjes visjes zitten knippen en plakken! Dat was minstens zo moeilijk als metselen...

Los van een bijensteek (nee hè) gaat alles goed. Ik heb nu een soort olifantenpoot, want bij mij worden dat altijd hele plakkaten. Maar goed, de bij is dood, dat is veel erger...

Wij hadden uit Nederland heel veel speelgoed en kleren meegenomen (we mochten per persoon 60 kg mee). Dat hebben we verdeeld over gezinnen en schooltjes. Wat een feest!

Een nadeel van dit land is, dat het een bierland is en dat ik moeizaam aan een lekker wit wijntje komt. Terwijl ik het zo verdien! Nou ja, biertje dan maar.

De kakkerlakken wennen al aardig. Afgelopen week had ik een kakkerlak in de douche. Hij lag op zijn rug, dus ik dacht "die spoel ik wel even weg", begint-ie me toch mijn kant op te rennen... de engerd.. Uiteindelijk vloog hij in de gordijnen en heb ik de huisbazin maar even gehaald. Flink hè? Maar dat heb ik maar een keer gedaan. Nu weet ik niet beter of ze zitten er. Maakt me niet meer uit.

Na een week werken hebben we het weekend vrij en gaan een weekend op stap naar Atitlan, een kratermeer met veel kleine dorpen waar autochtone Maya's wonen. Grappig hoor, je bent op vakantie en staat opeens je weekendtas te pakken voor een weekendje weg! De gids is een Maya die aan de strijd voor het behoud van de cultuur meedoet. Het is een ongelijke strijd. Inmiddels heb ik het boek van Rigoberta Menchu gelezen (ze heeft als jonge Maya-vrouw de Nobelprijs voor de vrede ontvangen en strijdt ook nog steeds voor haar land) en begin ik iets te begrijpen van de stelselmatige

onderdrukking, uitroeiing, verdringing en corruptie. Vreselijk. Alles wat hier enigszins slim is, kan lezen of verzet pleegt, is stelselmatig uitgemoord. Eerst door de Spanjaarden. En nu komen ze niet verder door corruptie en omdat het geld van heel Guatemala in handen is van 20 Spaanse gezinnen. En de Amerikanen ook wel zien dat hier geld te verdienen valt.. Dat blijft dus voorlopig zo.. niet te geloven.

Na het weekend kwamen we weer bij ons gastgezin in Antigua aan, alle spullen stonden gewoon op onze kamers. Het was als thuiskomen, zo grappig! We hebben allemaal hangmatten en kleden gekocht, ze zijn zo waanzinnig mooi hier in al die geweven kleuren. Gisteren een weverij bezocht, het is zo kundig! Mijn textielhart ging open.. We moesten met een busje terug en de chauffeur kreeg een rolling... iedereen had hartstikke veel gekocht!

En dan is na twee weken het huis (de drie kamers dus) klaar!! Er moeten alleen nog ramen en deuren in, maar dat gebeurt in de week dat wij aan de rondreis bezig zijn. Tijd voor feest!

De maatschappelijk werker, de projectleider en nog twee notabelen waren ook uitgenodigd. Een van hen begon te spreken, dat hij het fijn vond dat er eer een gezin in een mooi en gezond huis kan wonen en dat het bijzonder is omdat het gebouwd is voor Commundo met hulp van vrijwilligers uit een ver land.

Ach ja, zo'n speech hoort er bij. Maar toen begon moeder te praten, omdat de vader compleet dichtgeslagen van emotie alleen nog maar zeggen "muchas gracias, muchos gracias..". Ze vertelde dat ze al heel een droom hadden om een kamer te kunnen bouwen. En dat het nu met hulp gelukt was om een huis met drie kamers te bouwen. En dat het ongelooflijk was en dat ze er geen woorden voor had om ons te bedanken, omdat wij geen familie zijn, maar mensen uit een vreemd, ver land die hen als gezin komen helpen. En dat een deel van hun eigen familie hen niet eens helpt en dat het daarom nog meer bijzonder was.

En hoe moesten zij ons ooit bedanken, wij zouden echt voor altijd in hun hart zijn. Slik, daar begonnen mijn ogen toch behoorlijk vochtig te worden en ze vervolgde met "en ik kan zien dat deze mensen het ook fijn hebben gevonden om te helpen en daarom weet ik dat zij het met hun hart hebben gedaan.." Slik.... Toen vroeg onze projectleidster of wij iets wilden zeggen en vertaalde zij voor ons. Dat wij het een geweldige ervaring hebben gevonden en dat wij hen een fantastisch gezin vinden omdat ze alles met elkaar doen en van klein tot groot hebben geholpen om dit mogelijk te maken en dat zij dus als gezin ook voor altijd in onze harten zouden zijn. Toen moest ik toch echt drie keer slikken en hebben wij de fotocollage gegeven. Vijfentwintig foto's van de familie en van ons in een hele grote lijst. Voor het nieuwe huis. Gelukkig leidden de kinderen ons af, die begonnen allemaal tegelijk te schreeuwen en te lachen en te wijzen.....wij pinkten snel nog even een traan weg.

Omdat de familie zo weinig bedden heeft (met zijn negenen in drie bedden, zoals ik al zei) hadden wij bedacht dat wij twee nieuwe bedden zouden geven. Dat kost hier met alles erop en eraan en tweepersoons € 100 per stuk. De projectleidster vond dat we dat even moesten zeggen, omdat dat voor de familie helemaal feest zou zijn. Dus wij in ons beste Spaans...

De emoties, die toen loskwamen waren niet te beschrijven. De tweelingjongens begonnen te schreeuwen "Ik krijg een eigen bed", de vader schoot vol en kon geen woord uitbrengen bleef ons alleen maar aankijken en hoofdschudden, de oudste dochter van 13, die heel goed begreep wat er aan de hand was, begon te huilen en de jongste meisjestweeling van 5 vluchtte de kamer uit en ging gehurkt achter een steen zitten, omdat ze die verschillende emoties van haar familie waarschijnlijk niet begreep. En de moeder, ja de moeder vond weer woorden om ons te bedanken, hoewel ze zei dat ze er geen woorden voor had, maar toch kon ze zeggen dat ze er ongelooflijk blij mee waren en dat ze nogmaals niet wist hoe ze ons moesten bedanken en toen zei ze "Muchas, muchas, muchas gracias" en viel met een snik in mijn armen. Toen kwam bij iedereen alle emotie boven en viel iedereen in de kamer elkaar snikkend en lachend in de armen. Jeetje, wat een geweldige mensen zijn dit en wat een wonder dat ik dit mag meemaken. Ik zal het nooit vergeten. De foto's zijn een dierbare herinnering, maar in mijn hoofd en hart zit een nog veel mooiere.

Ongelooflijk. Ik heb met twee weken werken en een hele kleine bijdrage een familie dolgelukkig kunnen maken, wat een eer.

Die avond hebben we een stevige borrel gedronken om alle ervaringen en emoties te verwerken. En dan begint... de rondreis!

Het meest indrukwekkend vind ik de jungle. Ik word wel gek van de muggen, maar het was fantastisch. De bomen zijn zo groot dat je je heel klein en nietig voelt! Zelfs de wortels zijn groter dan

wij! We hebben ruines bezocht, die net zijn blootgelegd en waarvoor we 2 uur moesten varen en een uur lopen en klimmen. Er was dan ook geen sterveling, geweldig.

Je voelde de historie gewoon in de atmosfeer, prachtig. Toen we terugliepen kwamen we een kolonie brulapen tegen. Wij allemaal blij en foto's maken, tot ze begonnen te brullen... de gene, die vooraan stond, lag meteen bij de gids in haar armen, angstaanjagend! Geslapen in een hut in de jungle onder een muskietennet. Zelfs 's nachts was het geluid enorm. Bij dat ik in mijn hutje lag.. Bang voor (malaria)muggen ben ik de (koude) douche onder gerend en gauw onder mijn netje, brr... ik had alweer de nodige bulten, dus ik wilde niet nog meer muggen aan mijn blote billen. Er komt niet heel erg veel malaria voor hier gelukkig, dus ik ga er van uit dat het gewone mugjes zijn geweest... Er was maar een paar uur licht op een generator, want stroom is hier natuurlijk niet. Warm water ook niet. Dus voor de echte bikkels... maar de temperatuur is zo warm en vochtig dat alles aan je lijf plakt en je dolgraag onder de koude douche springt.

Een waterval bezocht en een rivier die de aardbodem in verdwijnt om er 30 meter verder met veel geweld weer uit te komen. Een natuurgebied bezocht met de grootste kevers die ik ooit gezien heb, prachtig. Hoewel de Tarantua spin toch wel het mooiste insect was, dat ik heb gezien, ik ben meteen van mijn spinnenangst in Nederland af..

Het land is erg groen, ik mis kleur. Er zijn nauwelijks bloemen, dat is zo raar. We reizen van zuid naar Oost en Noord en gaan via West terug naar Antigua, de voormalige hoofdstad. Peten, de meest noordelijke provincie die tegen Mexico aan ligt is leuk, lemen en houten huisjes met daken van bladeren, dat staat prachtig in het landschap. Mannen op paarden met lasso's en overal loslopende kippen, paarden en soms een varken aan de kant van de weg.

De tempels van Tikal bezocht. Ongelooflijk wat is hier veel blootgelegd! Onder iedere heuvel ligt een huis of tempel, er moet nog veel opgegraven worden. Sayaxché steelt mijn hart. De tocht over de bruine rivier met krokodillen, waar hele vogelkolonies ongestoord nestelen en apen zitten. Niemand, niemand gezien. Behalve de hier wonende Maya's die met houten kajakken op vis jagen en zich wassen in de rivier. Het zijn prachtige beelden. Het slapen in de hutten zo midden in die natuur is ook geweldig. Er zouden geen muggen moeten zijn...

Vrijdag zijn we terug in Antigua voor de laatste nacht. Wat gaat het snel zo zeg.

Die vrijdag zijn we nog gauw naar het huis gaan kijken, omdat de ramen en deuren er ingezet waren en het huis nu echt 'af' was. Konden we nog eenmaal de rit met de bus naar 'ons' huis maken... Het goot van de regen en ondanks onze capes (ik heb gelukkig een echte) zagen we er uit als verzopen katten. Op het pad naar het huis bleek het water zo'n 2 à 3 cm. hoog met een enorme vaart overheen te stromen. Mijn schoenen hielden zich perfect en ik kwam met droge voeten aan! Buiten klopten we op de golfplaten omheining en riepen "hola!". De vader kwam meteen verheugd aanrennen en toen we op het erf waren zag ik de jongetjes achter een van de ramen. Ik tikte op het raam en riep weer "Hola!" en er klonk een geschreeuw! De deur van de kamer vloog open en een van de tweelingjongetjes nam een sprong, zo recht in mijn armen en klonk zich als een aapje aan mij vast! Aan mijn kletsnatte poncho, maar het interesseerde hem niets. Ik had hen zo gemist en ik zal ze nog zo gaan missen. Toen kwam de rest en hebben we elkaar allemaal een voor een in de armen gesloten. We waren allemaal zo blij elkaar te zien. De vader zei dat ze zo bang waren dat we niet meer zouden komen, vanwege de regen. En wij hadden ons ook nog wel afgevraagd of het niet als de barmhartige Samaritaan over zou komen, maar nee.. dit weerzien was voor allemaal zo oprecht! Toen kwamen opeens de jongetjes met tekeningen voor ons. Onze namen erop, "goede reis" (in het Spaans) en hartjes. We waren er zo blij mee, dat kun je je niet voorstellen! We waren allebei zeiknat, dus droogden we ons af, namen heel voorzichtig de tekeningen aan en stopten die in een schrift, zodat ze netjes zouden blijven. Die gaan ingelijst worden! Ik denk dat dit ritueel voor de familie ook wel erg leuk was om te zien. Vervolgens ging de vader (die nu kennelijk wel woorden kon vinden) ons weer bedanken voor alles. Waarschijnlijk had hij de hele week geoefend, zo lief. Ik zal de blik in zijn ogen nooit vergeten. Er sprak zoveel dankbaarheid, vriendschap en respect uit, ongelooflijk. Ongelooflijk, want wat hebben we nu eigenlijk gedaan? Twee weekjes gewerkt en wat dingen betaald... ik zal er geen boterham minder om eten. Maar voor dit gezin begint een nieuwe toekomst. Gosh, wat was het bijzonder.

De foto's zijn geweldig. De herinneringen nog mooier...

Marina

21 augustus 2005.